วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 46 ฉบับที่ 1/2567 เดือนมกราคม-เดือนมิถุนายน
Manutsat Paritat: Journal of Humanities, Volume 46, Issue 1, January-June 2024

ความอลหม่านและความเจ็บปวดในวัยแรกรุ่น กับมุมมองทางการเมืองที่เปลี่ยนไปของโธมัส มันน์

Unordnung und frühes Leid and the Transition of Thomas Mann's Political Viewpoints

อารตี แก้วสัมฤทธิ์
Aratee Kaewsumrit
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Faculty of Arts, Chulalongkorn University

Received: 26 October 2023 **Revised: 10 February 2024** **Accepted: 13 February 2024**

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลงานวรรณกรรมขนาดสั้นเรื่อง *ความอลหม่านและความเจ็บปวดในวัยแรกรุ่น* หรือ *Unordnung und frühes Leid* (ค.ศ. 1926) ของโธมัส มันน์ (Thomas Mann) นักประพันธ์รางวัลโนเบลชาวเยอรมัน จากการศึกษาพบว่างานวรรณกรรมเรื่องนี้ไม่เพียงนำเสนอภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเยอรมันที่ต้องประสบกับวิกฤติภาวะเงินเฟ้อในช่วงต้นของคริสต์ทศวรรษ 1920 และภาพวัฒนธรรมของ "คนรุ่นใหม่" ในสาธารณรัฐไวมาร์ (Weimarer Republik) ในช่วง ค.ศ. 1919-1933 แต่ยังสะท้อนแนวคิดทางการเมืองที่เปลี่ยนไปของโธมัส มันน์จากผู้เคยสนับสนุนการปกครองแบบราชาธิปไตยมาเป็นผู้สนับสนุนประชาธิปไตยผ่านการพัฒนาของตัวละครเอกและการนำเสนอภาพ "คนรุ่นใหม่" ในเชิงบวกอีกด้วย

คำสำคัญ: โธมัส มันน์, *ความอลหม่านและความเจ็บปวดในวัยแรกรุ่น*, วรรณกรรมเยอรมันในยุคสาธารณรัฐไวมาร์, มุมมองทางการเมืองของโธมัส มันน์

Abstract

This article examines the short literary work *Unordnung und frühes Leid* (1926) by German noble Prize laureate Thomas Mann. The study shows that this work not only documents German everyday life affected by the inflation crisis at the beginning of the 1920s and informs the readers about the culture of "the new generation" in the Weimar Republic (1919-1933), but also reflects Thomas Mann's change of political viewpoints from his support

of the monarchy to a belief in democracy. This change is revealed through character development of the protagonist and the positive representation of “the new generation”.

Keywords: Thomas Mann, *Unordnung und frühes Leid*, German literary work in the Weimar Republic, Thomas Mann’s political viewpoints

บทนำ

โธมัส มันน์ (Thomas Mann) ประพันธ์เรื่องเล่าขนาดสั้นเรื่อง *ความอลหม่านและความเจ็บปวดในวัยแรกรุ่น* (*Unordnung und frühes Leid*) ในค.ศ. 1925 ซึ่งเป็นช่วงกลางของยุคสาธารณรัฐไวมาร์ (Weimarer Republik) ผู้เชี่ยวชาญด้านโธมัส มันน์อย่างวาเจ (Vaget, 2021, pp. 57-62) กล่าวถึงที่มาของผลงานเรื่องนี้ว่าเกิดจากการที่สำนักพิมพ์ฟิชเชอร์ (Fischer) ต้องการให้โธมัส มันน์เผยแพร่ผลงานวรรณกรรมชิ้นใหม่ในโอกาสครบรอบวันเกิดอายุ 50 ปีในวันที่ 6 มิถุนายน ค.ศ. 1925 โธมัส มันน์เริ่มเขียนผลงานชิ้นนี้ประมาณปลายเดือนมีนาคมและเสร็จสิ้นในต้นเดือนพฤษภาคม อย่างไรก็ตาม วาเจ ระบุว่าโธมัส มันน์เคยมีความคิดที่จะประพันธ์เรื่องนี้แล้วตั้งแต่ค.ศ. 1912 เขาเขียนลงสมุดบันทึกในปีนั้นว่าต้องการเขียน “เรื่องราวเกี่ยวกับเด็ก ๆ” ซึ่งจะนำมาสู่ “ความอลหม่าน” (อ้างอิงจาก Vaget, 2021, p. 57) “เด็ก ๆ” ที่ว่าคือบุตรธิดาทั้ง 4 ของเขาเอง[1] แต่เขายังไม่ได้เริ่มประพันธ์ในเวลานั้น ต่อมา โธมัส มันน์กล่าวถึงแผนการดังกล่าวอีกครั้งในค.ศ. 1920 โดยตั้งใจจะสร้างตัวละครหลักในเรื่องจากบุตรชายคนที่สองคือเคลาส์ (Klaus) ดังปรากฏในบันทึกประจำวันที่ 5 กรกฎาคม ค.ศ. 1920 ว่า “(ผม)รู้สึกหลงรักเคลาส์ในช่วงหลายวันมานี้ เป็นแรงบันดาลใจสำหรับนวนิยายขนาดสั้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพ่อและลูกชาย” (อ้างอิงจาก Vaget, 2021, p. 57) อย่างไรก็ตาม เมื่อเขาเริ่มประพันธ์ผลงานชิ้นนี้จริง ๆ ในค.ศ. 1925 เขาไม่เพียงแต่เบนความสนใจจากเคลาส์ผู้เป็นบุตรชายมาเป็นเอลิซาเบท (Elisabeth) บุตรีคนสุดท้อง (Vaget, 2021, p. 58) แต่เขายังได้รับแรงบันดาลใจจากสภาพสังคมและการเมืองร่วมสมัย เรื่องเล่าเรื่องนี้จึงไม่ได้เป็นแค่เรื่องราวเกี่ยวกับความสัมพันธ์พ่อลูกหรือความสัมพันธ์ในครอบครัวอีกต่อไป แต่เป็นภาพสะท้อนสังคมเยอรมันร่วมสมัยและการเปลี่ยนผ่านทางความคิดทางสังคมและการเมืองของโธมัส มันน์เองจากที่เคยสนับสนุนการปกครองแบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขในสมัยจักรวรรดินิยม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประเทศเยอรมนีอยู่ภายใต้การปกครองของจักรพรรดิวิลเฮล์มที่สอง (Wilhelm II) (ค.ศ. 1890-1918) มาเป็นผู้สนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตยในยุคสาธารณรัฐไวมาร์ (ค.ศ. 1919-1933)

เรื่อง *ความอลหม่านและความเจ็บปวดในวัยแรกรุ่น* เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวของคอร์เนลิอุส (Cornelius) ศาสตราจารย์ด้านประวัติศาสตร์วัย 47 ปี โธมัส มันน์เล่าถึงเย็นวันหนึ่งที่ครอบครัวนี้จัดงานเลี้ยงโดยเชิญแขกของบุตรธิดาคนโตของคอร์เนลิอุสที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นมาร่วมงาน เหตุการณ์ในงานเลี้ยงแสดงให้เห็น

[1] โธมัส มันน์มีบุตรธิดา 4 คนในขณะนั้นได้แก่ เอริกา (Erika) เกิดค.ศ. 1905 เคลาส์ (Klaus) เกิดค.ศ. 1906 โกโล (Golo) เกิดค.ศ. 1909 และ โมนิก้า (Monika) เกิดค.ศ. 1910 (Banuls, 2005, p. 11)

ถึงวัฒนธรรมและแนวคิดที่ต่างกันระหว่างคนสองยุคได้แก่ศาสตราจารย์คอร์เนลิอุสผู้เป็นบิดาที่เป็นตัวแทนของ “คนรุ่นเก่า” และบุตรธิดาและสหายที่มาร่วมงานเลี้ยงซึ่งเป็นตัวแทนของ “คนรุ่นใหม่” เรื่องราวจบด้วยความไม่คาดฝันของคอร์เนลิอุสที่ได้เห็นว่าบุตรีคนเล็กซึ่งมีอายุ 5 ปีของเขาตกหลุมรักชายหนุ่มที่เป็นแขกคนหนึ่งในงานเลี้ยง

ผลงานเรื่องนี้ได้รับการตีพิมพ์ในค.ศ. 1926 และนับเป็นผลงานร้อยแก้วขนาดสั้นอีกเรื่องหนึ่งของโธมัส มันน์ที่ได้รับการตอบรับที่ดีในระดับนานาชาติ วาเจ (Vaget, 2021, p. 62) ระบุว่ามีการแปลเรื่องเล่านี้เป็นภาษาอื่น ๆ อย่างรวดเร็ว มีการตีพิมพ์ฉบับแปลภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสในปีเดียวกัน และตามมาด้วยภาษาดัตช์ในค.ศ. 1928 และในค.ศ. 1930 ผลงานชิ้นนี้ยังถูกกำหนดให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาภาษาเยอรมันในโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกาอีกด้วย

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์เรื่องเล่า *ความอลหม่านและความเจ็บปวดในวัยแรกรุ่น* ในฐานะที่เป็นภาพสะท้อนสังคมและทัศนคติทางการเมืองของโธมัส มันน์ที่เปลี่ยนไปในสมัยสาธารณรัฐไวมาร์ ผู้เขียนบทความไม่เพียงใช้แนวการวิเคราะห์ด้วยวิธีการอ่านตัวบทแบบละเอียด (close reading) เพื่อตีความแก่นเรื่อง ลักษณะนิสัยของตัวละคร ความสัมพันธ์ของตัวละคร ตลอดจนองค์ประกอบทางภาษาที่ผู้ประพันธ์ใช้ แต่ยังวิเคราะห์ภูมิหลังทางสังคมและการเมืองที่มีอิทธิพลต่อตัวบท รวมถึงบริบทเกี่ยวกับชีวิตของผู้ประพันธ์ โดยเฉพาะมุมมองทางการเมืองที่เขามีต่อสังคมร่วมสมัยด้วย

ผลการศึกษาและการอภิปราย

คอร์เนลิอุส: ตัวแทนของนักอนุรักษ์นิยม

ในผลงานเรื่องนี้ โธมัส มันน์สะท้อนภาพครอบครัวชนชั้นกลางที่กำลังอยู่ในสภาวะตกต่ำเนื่องจากวิกฤติเงินเฟ้อรุนแรง (Hyperinflation) ที่เกิดขึ้นในยุคสาธารณรัฐไวมาร์[2] ผู้เล่าเปิดเผยฐานะทางการเงินที่ไม่ปกติของครอบครัวคอร์เนลิอุสตั้งแต่ต้นเรื่องที่ต้องรับประทานแต่ผักเป็นอาหารจานหลัก (Mann, 2021, p. 167) นอกจากนั้น ยังกล่าวถึงความกังวลของภรรยาของศาสตราจารย์คอร์เนลิอุสที่ต้องสรรหาเมนูอาหารที่มีราคาประหยัดสำหรับงานเลี้ยงที่จะเกิดขึ้น (Mann, 2021, p. 171) ผู้อ่านได้ทราบว่าศาสตราจารย์คอร์เนลิอุสได้รับเงินเดือนเป็นหลักล้าน (Mann, 2021, p. 171) ไข่ไก่มีราคาหกพันมาร์ค (Mann, 2021, p. 172) และ

[2] โธมัส มันน์เริ่มประพันธ์ผลงานชิ้นนี้ในค.ศ. 1925 ซึ่งเป็นเวลาสองปีหลังจากประเทศเยอรมนีต้องเผชิญวิกฤติเงินเฟ้อรุนแรง (Hyperinflation) ในค.ศ. 1923 วิกฤติดังกล่าวเป็นวิกฤติทางเศรษฐกิจที่รุนแรงที่สุดครั้งหนึ่งของประเทศเยอรมนี วิดดิค (Widdig, 2001, pp. 40-42) อธิบายว่าภาวะเงินเฟ้อนี้แท้จริงเป็นผลจากปัจจัยทางเศรษฐกิจเยอรมันที่สะสมมานานตั้งแต่ประเทศเยอรมนีเข้าร่วมสงครามโลกครั้งในค.ศ. 1914 โดยที่ประเทศเยอรมนีออกพันธบัตรสงคราม (war bonds) และผลิตธนบัตรเป็นจำนวนมากเพื่อระดมทุนสนับสนุนการเข้าร่วมสงคราม มีผลทำให้ราคาสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว หลังจากประเทศเยอรมนีพ่ายแพ้สงครามในค.ศ. 1918 สภาพเศรษฐกิจของเยอรมนีตกต่ำลง กอปรกับการที่ประเทศเยอรมนีต้องชำระค่าปฏิกรรมสงครามเป็นจำนวนมหาศาลตามข้อตกลงของสนธิสัญญาแวร์ซาย ทำให้รัฐบาลเยอรมันต้องออกนโยบายหลายประการเพื่อพยุงสภาวะทางเศรษฐกิจไว้ ซึ่งรวมถึงการเพิ่มการผลิตธนบัตรและการส่งเสริมการกู้ยืมเงิน ทำให้ราคาสินค้าต่าง เพิ่มขึ้นและค่าเงินมาร์คอ่อนตัวลงอย่างต่อเนื่อง ภาวะทางเงินเฟ้อรุนแรงขึ้นจนถึงขีดสุดในค.ศ. 1923 จนกลายเป็นภาวะ เงินเฟ้อรุนแรง (Hyperinflation) วิดดิค (Widdig, 2001, p. 42) ระบุว่าในปลายค.ศ. 1921 ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคในประเทศเยอรมนีเพิ่มขึ้นเป็น 19 เท่าจากค.ศ. 1913 และค่าเงินมาร์คของเยอรมันได้ตกต่ำเป็นประวัติการณ์ จากที่ 1 ดอลลาร์มีมูลค่าเท่ากับ 4.20 มาร์คในค.ศ. 1913 เป็น 192 มาร์คในค.ศ. 1921 และ 7,590 มาร์คในค.ศ. 1922 และเป็น 99 ล้านมาร์คในเดือนกันยายน ค.ศ. 1923 และในช่วงค.ศ. 1923 ที่ประเทศเยอรมนีต้องเผชิญกับวิกฤติเงินเฟ้อรุนแรงนั้น ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคในประเทศได้พุ่งทะยานหลายรอบภายในปีเดียวกัน โดยวิดดิค (Widdig, 2001, p. 46) ยกตัวอย่างเช่นในเดือนมกราคม ขนมปังที่ทำจากข้าวไรย์มีราคา 163 มาร์ค/กิโลกรัม แต่ในเดือนกันยายน ราคาเพิ่มขึ้นเป็น 273,684 มาร์ค และพุ่งทะยานถึงหลักพันล้าน (billion) ในเดือนพฤศจิกายน

เบียร์ราคาแปดพันมาร์ค (Mann, 2021, p. 174) และแม้ว่าครอบครัวของคอร์เนลิอุสยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ในคฤหาสถ์ใหญ่โตที่ซื้อไว้ตั้งแต่ก่อนเริ่มสงครามและยังมีเงินพอที่จะว่าจ้างคนรับใช้ในบ้าน แต่ผู้เล่าก็บรรยายถึงสภาพบ้านที่ทรุดโทรมลงรวมไปถึงการที่สมาชิกในครอบครัวต้องประหยัดมัธยัสถ์ ดังที่เขาบรรยายว่าคนในครอบครัวต้องใส่เสื้อผ้าเก่าที่เป็น “ผลิตภัณฑ์แห่งความยากจน” (Mann, 2021, p. 171)

แม้คอร์เนลิอุสต้องเผชิญหน้ากับฐานะทางสังคมและการเงินที่เปลี่ยนไป แต่โธมัส มันน์ยังสร้างตัวละครนี้ให้มีจิตวิญญาณของชนชั้นกลางที่เติบโตในยุคสมัยก่อนคือยุคจักรวรรดินิยมหรือยุคที่ประเทศเยอรมนีถูกปกครองโดยจักรพรรดิวิลเฮล์มที่สอง คอร์เนลิอุสยังคงเคยชินที่จะดำรงชีวิตด้วยความเคร่งครัดสำรวมและมีระเบียบแบบแผนอย่างที่เป็นลักษณะของชนชั้นกลางที่ปรากฏในตัวละครในงานวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ของโธมัส มันน์ (Kurzke, 1991, pp. 44-53) ผู้เล่ากล่าวถึงการที่ครอบครัวของคอร์เนลิอุสยังคงรักษาระเบียบแบบแผนที่นั่งในโต๊ะรับประทานอาหารโดยให้คอร์เนลิอุสนั่งหัวโต๊ะเป็นประจำ และกล่าวถึงบุคลิกที่สำรวมและสงวนท่าทีซึ่งผู้เล่าอธิบายว่า “การบังคับตน” นี้เป็นบุคลิกลักษณะของ “คนในยุคของเขา” (Mann 2021, 170) ซึ่งหมายถึงชนชั้นกลางในยุคก่อนหน้าสาธารณรัฐไวมาร์นั่นเอง โธมัส มันน์สร้างตัวละครนี้ให้มีลักษณะแบบอนุรักษ์นิยม แนวคิดดังกล่าวสะท้อนชัดเจนที่สุดผ่านทัศนคติที่คอร์เนลิอุสมีต่ออาชีพนักวิชาการของเขา ผู้เล่าบรรยายว่าเขาเป็นผู้ชื่นชอบประวัติศาสตร์ในฐานะเป็น “สิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้ว” ในขณะที่เขาไม่ชอบ “ปัจจุบัน” โธมัส มันน์บรรยายว่า

> Er weiß, daß die Professoren der Geschichte die Geschichte nicht lieben, sofern sie geschieht, sondern sofern sie geschehen ist; daß sie die gegenwärtige Umwälzung hassen, weil sie sie als gesetzlos, unzusammenhängend und frech, mit einem Worte, als „unhistorisch“ empfinden, und daß ihr Herz der zusammenhängenden, frommen und historischen Vergangenheit angehört. Denn über dem Vergangenen, […], liegt die Stimmung des Zeitlosen und Ewigen, und das ist eine Stimmung, die den Nerven eines Geschichtsprofessors weit mehr zusagt, als die Frechheiten der Gegenwart. (Mann, 2021, pp. 176-177)

> เขารู้ว่าศาสตราจารย์ที่สอนประวัติศาสตร์ไม่รักประวัติศาสตร์ในแง่ที่มันเป็นสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น แต่รักในแง่ที่มันเป็นสิ่งที่เกิดไปแล้ว เขารู้ว่าพวกเขาเกลียดความเปลี่ยนแปลงของปัจจุบันเพราะพวกเขามองว่ามันไม่มีกฎเกณฑ์ ไม่มีความเชื่อมโยงและบ้าบิ่น หรือที่เรียกว่า “ไม่เป็นประวัติศาสตร์” นั่นแหละ และรู้ว่าพวกเขามอบหัวใจให้กับอดีตที่มีความเชื่อมโยง เที่ยงตรงและเป็นประวัติศาสตร์ เพราะสิ่งที่อยู่เหนือสิ่งที่เกิดไปแล้วนั้น […] คือห้วงอารมณ์ของสิ่งที่ข้ามผ่านเวลาและเป็นนิรันดร์ และมันคือห้วงอารมณ์ที่สอดคล้องกับตัวตนของศาสตราจารย์

นักประวัติศาสตร์มากกว่าความบ้าบิ่นของปัจจุบันกาลมากเลยทีเดียว (Mann, 2021, pp. 176-177)[3]

ข้อความข้างต้นบรรยายลักษณะนิสัยของคอร์เนลิอุสที่ยึดติดกับอดีตได้เป็นอย่างดี สำหรับนักประวัติศาสตร์เช่นเขา เรื่องราวในอดีตเป็นสิ่งที่ได้รับการจารึกจนกลายเป็นสิ่งที่เรียกว่าอยู่เหนือกาลเวลา และได้รับการศึกษาค้นคว้าจากนักวิชาการถึงความสัมพันธ์ด้านเหตุและผล ในขณะที่ปัจจุบันหรืออนาคตเป็นสิ่งที่ไม่สามารถคาดเดาและอธิบายได้ ดังนั้น เขาจึงเกลียดปัจจุบันรวมถึงการเปลี่ยนแปลงในทุกรูปแบบ โธมัส มันน์ตอกย้ำแนวคิดแบบอนุรักษ์นิยมในตัวละครเอกตัวนี้ผ่านความสนใจที่เขามีต่อบุคคลในประวัติศาสตร์อย่างกษัตริย์ฟิลลิปที่สอง (Philipp II) พระราชาแห่งราชอาณาจักรสเปน (ค.ศ. 1527-1598) กษัตริย์ฟิลลิปที่สองเป็นพระมหากษัตริย์ที่ต้องการรื้อฟื้นนิกายคาทอลิกให้กลับมารุ่งเรืองอีกครั้ง (Gegenreformation) หลังการปฏิรูปศาสนา (Reformation) (Vaget, 2021, p. 80)[4] ผู้เล่ากล่าวในนวนิยายว่าคอร์เนลิอุสมี “ความหลงใหล” (Mann, 2021, p. 184) ในตัวกษัตริย์พระองค์นี้เป็นพิเศษและตำแหน่งศาสตราจารย์และชื่อเสียงของเขาก็มีที่มาจากงานวิชาการที่เขาเขียนเกี่ยวกับกษัตริย์องค์นี้ด้วย เขามองว่าเรื่องราวของกษัตริย์ฟิลลิปแสดงถึง “การต่อสู้” ของ “คนรุ่นเก่า” ที่มีต่อ “สิ่งใหม่” หรือการต่อสู้กับ “การดำเนินไปของประวัติศาสตร์” (Mann, 2021, p. 184) หรืออีกนัยหนึ่ง มันคือ “การต่อสู้อย่างมุ่งมั่นของความสูงส่งที่จะต่อต้านอำนาจแห่งความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลง” (Mann, 2021, p. 185) นั่นเอง ดังนั้น ไม่น่าแปลกใจว่าเหตุใดเขาจึงชื่นชมในกษัตริย์ผู้นี้ สำหรับคอร์เนลิอุส เรื่องราวของกษัตริย์องค์นี้สะท้อนตัวตนของเขาเอง เช่นเดียวกับกษัตริย์ฟิลลิปที่ไม่ยอมจำนนต่อชัยชนะของฝ่ายนิกายโปรแตสแตนท์ในยุคปฏิรูปศาสนา เขาเองก็ยังยึดติดและโหยหาอดีตหรือโลกเก่าซึ่งหมายถึงสมัยจักรวรรดินิยมและยังไม่คุ้นชินต่อสังคมแบบใหม่ในสาธารณรัฐไวมาร์

นอร์ดาล์ม (Nordalm, 2001, p. 228) ระบุว่าโธมัส มันน์ถ่ายทอดลักษณะนิสัยบางประการของกษัตริย์ฟิลลิปที่สองให้กับคอร์เนลิอุสเช่นกัน โธมัส มันน์ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกษัตริย์ฟิลลิปจากงานวิจัยของนักประวัติศาสตร์ชาวเยอรมันชื่อเอริช มาร์คส์ (Erich Marcks)[5] ซึ่งเขาสนิทสนมคุ้นเคย มาร์คส์บรรยายว่ากษัตริย์ฟิลลิปชอบเก็บพระองค์และไม่โปรดงานเลี้ยงสังสรรค์เท่าใดนัก แต่พระองค์โปรดที่จะทรงพระอักษรเงียบ ๆ ในห้องบรรทม เช่นเดียวกับคอร์เนลิอุสที่ชอบเก็บตัวทำงานในห้องของเขา ผู้อ่านสามารถเห็นว่าคอร์เนลิอุสไม่ได้อยู่ร่วมงานเลี้ยงตลอดเวลา แต่เขามักจะเดินกลับเข้าไปในห้องเพื่ออ่านหนังสือและทำงาน ดังที่ผู้เล่ากล่าวเปรียบเทียบว่าห้องทำงานเปรียบเสมือนเป็น “อาณาจักรที่เงียบสงบของเขา” (Mann, 2021,

[3] ในงานศึกษานี้ ผู้เขียนบทความวิเคราะห์จากตัวบทวรรณกรรมภาษาเยอรมัน ข้อความอ้างอิงที่ปรากฏเป็นภาษาไทยเป็นสำนวนแปลของผู้เขียนบทความเอง

[4] การปฏิรูปศาสนาหรือ Reformation ซึ่งมีจุดเริ่มต้นในค.ศ. 1517 เกิดจากความพยายามที่จะแก้ไขความเสื่อมโทรมของ ศาสนจักรโรมันคาทอลิก นำโดยมาร์ติน ลูเธอร์ (Martin Luther) (ค.ศ. 1483-1546) และจอห์น คาลวิน (John Calvin) (ค.ศ.1509-1564) ซึ่งการปฏิรูปศาสนานี้นำไปสู่การกำเนิดนิกายโปรแตสแตนต์ อิทธิพลของการปฏิรูปศาสนาแพร่กระจายไปยังประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปอย่างรวดเร็วในคริสต์ศตวรรษที่ 16 โดยเฉพาะในประเทศยุโรปทางตอนเหนือ ในขณะที่ประเทศในยุโรปตอนใต้เช่นประเทศสเปนและอิตาลียังมีความเชื่อมั่นในศาสนจักรโรมันคาทอลิก (Britannica, 2023, Online)

[5] โธมัส มันน์รู้จักและสนิทสนมกับเอริช มาร์คส์ (ค.ศ. 1861-1938) ในฐานะเพื่อนบ้านตั้งแต่ค.ศ. 1916 นอร์ดาล์ม (Nordalm, 2001, p. 226) ระบุว่าโธมัส มันน์ไม่เพียงแต่ศึกษางานวิชาการของมาร์คส์เกี่ยวกับกษัตริย์ฟิลลิปที่สอง แต่มาร์คส์ยังเป็นอีกแรงบันดาลใจหนึ่งในการสร้างตัวละครคอร์เนลิอุสด้วย โธมัส มันน์มองว่ามาร์คส์เป็นนักประวัติศาสตร์ที่ยังคงโหยหาอดีต แม้ว่าเขาพยายามที่จะยอมรับการปกครองที่เปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันเมื่อประเทศเยอรมนีกลายเป็นสาธารณรัฐ แต่โธมัส มันน์ก็ยังคงมองว่ารากฐานทางความคิดทางการเมืองของมาร์คส์ยังเป็น “แบบเก่า” หรือแบบอนุรักษ์นิยมอยู่

p. 191) ที่เขามักหลบเข้าไปเพื่อปลีกตัวออกจากสังคมและการสังสรรค์ หากเข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคอร์เนลิอุสและกษัตรย์ฟิลลิปเช่นนี้แล้ว ผู้อ่านจะไม่แปลกใจที่ผู้เล่าบรรยายเหตุการณ์ต่อมาว่าหลังจากคอร์เนลิอุสเดินกลับเข้าไปในห้อง เขาได้ยินเครื่องเล่นแผ่นเสียงบรรเลงดนตรีเพลงแจ๊สซึ่งเป็นดนตรีของ “โลกใหม่” (Mann, 2021, p. 191) และเขาคิดต่อไปว่าดนตรีประเภทนี้ “ไม่มีความเป็นสเปนเลยสักนิด” (Mann, 2021, p. 192) ดังนั้น นอร์ดาล์ม (Nordalm, 2001, p. 228) จึงกล่าวถูกต้องว่า “ความเป็นสเปน” ในเรื่องเล่าเรื่องนี้ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นโลกเก่าหรืออนุรักษ์นิยม ในที่นี้ โธมัส มันน์เชื่อมโยงความหมายระหว่างสเปน กษัตริย์ฟิลลิปและคอร์เนลิอุสเข้าด้วยกันคือทั้งหมดล้วนเป็นตัวแทนของคนรุ่นเก่าหรือความคิดแบบเก่า ในฉากเหตุการณ์ที่ผู้เล่าบรรยายถึงดนตรีเพลงแจ๊สนี้ โธมัส มันน์สะท้อนขั้วสองขั้วที่ตรงข้ามกันระหว่างดนตรีแจ๊สซึ่งเป็นตัวแทนของยุคใหม่และความเป็นสเปนซึ่งในบริบทนี้เป็นตัวแทนของยุคเก่าหรือฝ่ายอนุรักษ์นิยม

> Sie schlürfen und kreisen ja nicht, sie gehen sonderbar auf dem Teppich herum, der sie nicht stört, ganz anders angefaßt, als es zu seiner Zeit geschah, zu den Klängen des Grammophons, denen er hauptsächlich nachhängt, diesen sonderbaren Weisen der neuen Welt, jazzartig instrumentiert, mit allerlei Schlagzeug, das der Apparat vorzüglich wiedergibt, und dem schnalzenden Geknack der Kastagnetten, die aber eben nur als Jazz-Instrument und durchaus nicht spanisch wirken. Nein, spanisch nicht. (Mann, 2021, pp. 191-192)
>
> พวกเขาไม่ได้ลากเท้าและหมุนตัว แต่มีวิธีเคลื่อนไหวรอบ ๆ แบบพิเศษบนพื้นพรมโดยไม่รู้สึกว่ามันเกะกะเลย พวกเขาโอบกอดกันในวิธีที่ต่างไปจากสมัยของเขา ท่ามกลางเสียงเพลงที่บรรเลงมาจากเครื่องเล่นแผ่นเสียง และเสียงนี้แหละที่ยังคงจารึกอยู่ในความทรงจำของเขา มันคือวิถีที่พิเศษของโลกใหม่ซึ่งบรรเลงแนวดนตรีแจ๊ส ครบครันไปด้วยเครื่องตีประเภทต่าง ๆ ที่ก้องกังวานออกมาจากเครื่องเล่นแผ่นเสียงนั่น และยังมีเสียงตีกรับดัง ๆ ของคาสทาเน็ตซึ่งในที่นี้ใช้บรรเลงเพลงแจ๊สและไม่มีความเป็นสเปนเลยสักนิด ไม่เลย ไม่มีความเป็นสเปนเลย (Mann, 2021, pp. 191-192)

“ความเหนือกว่า” ของคนรุ่นใหม่

โธมัส มันน์เคยกล่าวถึงตัวละครเอกของเขาใน ค.ศ. 1926 ว่าลักษณะแบบอนุรักษ์นิยมทำให้นักประวัติศาสตร์อย่างคอร์เนลิอุสเป็น “ตัวละครที่ว้าเหว่และน่าขันที่สุดด้วยเช่นกันในห้วงเวลาที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง” (อ้างอิงจาก Nordalm, 2001, p. 227) ผู้อ่านสามารถเห็นได้ว่าคอร์เนลิอุสเป็นนักอนุรักษ์นิยมที่โดดเดี่ยว ในเนื้อเรื่อง เขาถูกรายล้อมไปด้วยตัวละครวัยรุ่นซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีทัศนคติและ

พฤติกรรมต่างไปจากคนในยุคของเขา ไม่ว่าจะเป็นบุตรธิดาคนโตของเขาเอง เด็กรับใช้ในบ้านที่ชื่อซาเวอร์ (Xaver) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งแขกที่มาในงานเลี้ยง

ผู้อ่านสามารถเห็นช่องว่างทางความคิดและพฤติกรรมระหว่างคนสองรุ่นผ่านความสัมพันธ์ระหว่างคอร์เนลิอุสและบุตรธิดาคนโตของเขาตั้งแต่ต้นเรื่อง แม้ผู้เล่าบรรยายว่าสมาชิกในครอบครัวคอร์เนลิอุสมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แต่บุตรธิดาคนโตของเขา (อินกริทอายุ 18 ปีและแบร์ทอายุ 17 ปี) ต่างมีความคึกคะนองตามประสาวัยรุ่น ทั้งสองเรียกบิดามารดาของตนในเชิงล้อเลียนโดยใช้คำว่า “Greise” ที่แปลว่า “ผู้เฒ่า” โดยพวกเขาเรียกบิดาว่า “ผู้เฒ่าที่เคารพ” เรียกมารดาว่า “ยายเฒ่าที่แสนดี” และเรียกปู่ย่าตายายว่า “ท่านมหาผู้เฒ่า” (Mann, 2021, p. 168; Hoffmeister, 1990, p. 166) และในฉากหนึ่งที่อินกริทและแบร์ทคุยโทรศัพท์กับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน ผู้เล่าบรรยายว่าพวกเขาใช้ภาษาและศัพท์เฉพาะกลุ่มที่ “ผู้เฒ่า” อย่างคอร์เนลิอุส “แทบไม่เข้าใจสักคำเดียว” (Mann, 2021, p. 171)

ตัวละครที่เป็นคนรุ่นใหม่อีกตัวหนึ่งที่เรียกได้ว่าอยู่ขั้วตรงข้ามกับคอร์เนลิอุสคือเด็กรับใช้ในบ้านอย่างซาเวอร์ เขามีลักษณะตรงข้ามกับเด็กรับใช้ทั่วไปคือมีความประพฤติที่อิสระเสรี ใช้ชีวิตตามใจตนเองและไม่เคร่งครัดที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้านาย ผู้เล่าบรรยายว่าเขาไม่เข้าใจว่า “หน้าที่” (Mann, 2021, p. 197) คืออะไร และหากจะสั่งให้เขาปฏิบัติหน้าที่ประจำวันที่เด็กรับใช้ทั่วไปต้องทำ ก็ยากประดุจ “สอนให้สุนัขกระโดดข้ามขอนไม้” (Mann, 2021, p. 197) ความดื้อดึงและไม่อยู่ในกรอบของซาเวอร์แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนเมื่อผู้เล่าบรรยายว่ามีสิ่งหนึ่งที่เขาชอบทำนั่นคือในตอนเช้า เขาจะฉีกปฏิทินตั้งโต๊ะในห้องทำงานของคอร์เนลิอุส ซึ่งเขาไม่เพียงแต่จะฉีกปฏิทินของวันที่ผ่านมาทิ้งไปเท่านั้น แต่เขามักจะฉีกปฏิทินของวันถัดไปอีกด้วย แม้คอร์เนลิอุสกล่าวห้ามเขาหลายครั้งไม่ให้แตะต้องปฏิทินเพราะมันจะทำให้ “ทุกสิ่งยุ่งเหยิงไปหมด” (Mann, 2021, p. 198) ซาเวอร์ก็ไม่เชื่อฟัง พฤติกรรมเช่นนี้ของซาเวอร์ไม่เพียงแต่สะท้อนความท้าทายผู้เป็นเจ้านายอย่างศาสตราจารย์คอร์เนลิอุส แต่การฉีกปฏิทินล่วงหน้าของเขายังเป็นสัญลักษณ์แสดงให้เห็นถึงการมองไปในอนาคต ตัวละครตัวนี้จึงเป็นตัวแทนของอนาคตและการเปลี่ยนแปลง (Vaget, 2021, p. 85) ซึ่งตรงข้ามกับศาสตราจารย์คอร์เนลิอุสที่เป็นตัวแทนของอดีตหรือ “ยุคเก่า” การวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับที่ผู้เล่าเองสรุปในเรื่องว่า “[ซาเวอร์]เป็นตัวอย่างที่แท้จริงของคนในยุคนี้ เป็นเด็กรับใช้ยุคปฏิวัติ” (Mann, 2021, p. 197)

ช่องว่างทางความคิดและพฤติกรรมระหว่างคนสองรุ่นสะท้อนชัดเจนที่สุดผ่านฉากในงานเลี้ยง ผู้เล่าบรรยายว่าแขกที่มาในงานนั้นเป็นคนหลากประเภทและมาจากหลายชนชั้น มีตั้งแต่ลูกหลานชนชั้นกลาง นักเรียน นักศึกษา ศิลปิน คนทำงานในธนาคารหรือแม้กระทั่งคนรวยรุ่นใหม่ที่ได้กำไรจากวิกฤติเงินเฟ้อ ผู้เล่าบรรยายว่าวัฒนธรรมและพฤติกรรมของแขกหนุ่มสาวเหล่านี้เป็นสิ่งที่แปลกใหม่สำหรับคอร์เนลิอุสเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะดนตรีและการเต้นรำ ฮอฟฟ์ไมส์เตอร์ (Hoffmeister, 1990, p. 171) ตั้งข้อสังเกตได้ถูกต้องว่าองค์ประกอบทางดนตรีในเรื่องนี้แตกต่างไปจากองค์ประกอบทางดนตรีในผลงานเรื่องก่อน ๆ ของโธมัส มันน์ที่มักได้รับอิทธิพลจากดนตรีคลาสสิคอย่างบัค (Bach) เบโทเฟิน (Beethoven) และดนตรีของวากเนอร์

(Wagner) ในขณะที่ดนตรีในเรื่องเล่าเรื่องนี้คือดนตรีประเภทเพลงแจ๊สและเพลงชลาเกอร์ (Schlager)[6] ผู้เล่าบรรยายฉากดังกล่าวว่า

> Die Jugend tanzt eifrig, soweit man es Tanzen nennen kann, was sie da mit ruhiger Hingebung vollzieht. Das schiebt sich eigentümlich umfaßt und in neuartiger Haltung, den Unterleib vorgedrückt, die Schultern hochgezogen und mit einigem Wiegen der Hüften, nach undurchsichtiger Vorschrift schreitend, langsam auf dem Teppich umher, ohne zu ermüden, da man auf diese Weise gar nicht ermüden kann. [...] Hie und da tanzen zwei junge Mädchen zusammen, zuweilen sogar zwei junge Männer; es ist ihnen alles einerlei. Sie gehen so zu den exotischen Klängen des Grammophons, das mit robusten Nadeln bedient wird, damit es laut klingt, und seine Shimmys, Foxtrotts und Onesteps erschallen läßt, diese Double Fox, Afrikanischen Shimmys, Java dances und Polka Creolas – wildes, parfümiertes Zeug, teils schmachtend, teils exerzierend, von fremdem Rhythmus, ein monotoner, mit orchestralem Zierat, Schlagzeug, Geklimper und Schnalzen aufgeputztes Neger-Amüsement. (Mann, 2021, pp. 199-200)

> คนหนุ่มสาวเต้นรำกันอย่างคึกคึ้น หากจะเรียกสิ่งที่พวกเขากำลังทุ่มเทอย่างใจจดจ่อนี้ว่าการเต้นรำได้ พวกเขาเคลื่อนตัวช้า ๆ และสัมผัสกันแบบพิเศษในท่วงท่าที่แปลกใหม่ โดยแอ่นลำตัวส่วนล่างไปข้างหน้า ยกไหล่สูงและส่ายสะโพกไปมา พลางก้าวเท้าเป็นสเต็ปที่มีรูปแบบไม่ชัดเจนนัก พวกเขาค่อย ๆ เคลื่อนตัวไปบนพรมโดยไม่เหน็ดเหนื่อย เพราะเราคงไม่เหนื่อยจากวิธีการเต้นแบบนี้แน่ ๆ [...] สุภาพสตรีแรกรุ่นจับคู่เต้นกันตรงโน้นบ้างตรงนี้บ้าง หรือบางทีสุภาพบุรุษก็จับคู่กันเองโดยไม่รู้สึกขวยเขินอะไร พวกเขาเคลื่อนตัวไปตามจังหวะที่แปลกใหม่จากเครื่องเล่นแผ่นเสียงที่มีหัวเข็มที่แข็งแรง ทำให้เสียงดนตรีนั้นก้องกังวาน ไม่ว่าเป็นจังหวะชิมมี่ส์ ฟอกซ์ทรอททและวันสเต็ปส์ หรือดับเบิ้ลฟอกซ์ ชิมมี่ส์แบบอัฟริกัน การเต้นแบบฌาวาและโพลก้า ครีโอล - มันเป็นดนตรีที่หลากอารมณ์ บ้างก็หวนละห้อย บ้างก็ให้จังหวะซ้ำ ๆ วนไปมา บรรเลงท่วงทำนองแปลกหู เป็นสิ่งบันเทิงแบบนิโกรที่ให้จังหวะชัดเจนและบรรเลงจากเครื่องดนตรีในอุปรากร มีทั้งเสียงจากเครื่องตี เสียงในท่วงทำนองสูงและเสียงดังก้องเป็นจังหวะสั้น ๆ (Mann, 2021, pp. 199-200)

[6] ในคริสต์ทศวรรษ 1920 คำว่าชลาเกอร์ใช้เรียกแนวเพลงที่ฟังเพื่อความบันเทิงและผลิตเพื่อขายผู้ฟังจำนวนมาก ซึ่งผู้ฟังส่วนใหญ่ในสมัยนั้นมักใช้เพลงชลาเกอร์เป็นเพลงเต้นรำหรือเพลงที่สร้างบรรยากาศสนุกสนานในงานเลี้ยงสังสรรค์ (Bandur, 1990, online)

ในข้อความดังกล่าวข้างต้น โธมัส มันน์จำลองภาพของกระแสวัฒนธรรมแบบใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมในสังคมยุคสาธารณรัฐไวมาร์ ได้แก่ดนตรีแจ๊สและการเต้นรำที่ได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา หากพิจารณาถึงบริบททางวัฒนธรรมในยุคสาธารณรัฐไวมาร์นั้น ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่มีความหลากหลายของวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก มีทั้งกระแสวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากยุคก่อนเปลี่ยนศตวรรษ (ค.ศ. 1900) กระแสศิลปะและวรรณกรรมแบบเอกเพรสชันนิสต์ (Expressionismus) ที่เบ่งบานถึงขีดสุดใน ค.ศ. 1920 กระแสศิลปะที่เน้นการสะท้อนความเป็นจริงในโลกยุคใหม่อย่างนอยเออซัคลิชไคท์ (Neue Sachlichkeit) ซึ่งกำเนิดและเริ่มเข้ามาแทนที่ศิลปะแบบเอกเพรสชันนิสต์ในช่วง ค.ศ. 1923-1924 (Kolb, 2000, pp. 92-101) นอกจากนั้นยังมีความนิยมในศิลปะที่ให้ความบันเทิงแก่มวลชนที่เรียกว่า Massenkultur หรือแปลเป็นภาษาไทยว่า “วัฒนธรรมของมวลชน” ซึ่งพัฒนาและแพร่หลายด้วยการใช้สื่อสมัยใหม่ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้เป็นวงกว้างเช่นวิทยุและภาพยนตร์[7] (Kolb, 2000, p. 102) และในขณะที่กระแสวัฒนธรรมแบบใหม่นี้เติบโต วิถีการแสวงหาความบันเทิงของประชาชนก็เปลี่ยนไปเช่นกัน จากการไปชมอุปรากร ละครคลาสสิคหรือการเสพวรรณกรรมแบบที่เป็นค่านิยมชนชั้นกลางในยุคสมัยก่อนสงคราม กลุ่มคนรุ่นใหม่นิยมไปชมภาพยนตร์ฮอลลีวู้ดหรือดูละครแนวตลก รวมไปถึงการฟังดนตรีแจ๊สหรือเพลงชลาเกอร์ซึ่งก่อนหน้านี้ถือว่าไม่ใช่ศิลปะชั้นสูง (Hermand & Trommler, 1988, p. 70) ท่ามกลางวัฒนธรรมสมัยใหม่นี้ กระแสนิยม “ความเป็นอเมริกัน” (Amerikanismus) ได้กลายเป็นปรากฏการณ์หนึ่งในสังคมสมัยนั้นโดยเฉพาะกลุ่มคนหนุ่มสาว ตัวอย่างที่ชัดเจนคือความนิยมภาพยนตร์ฮอลลีวู้ดและกระแสนิยมดนตรีแจ๊ส ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมศึกษาและวรรณคดีเยอรมันอย่างบอลเลินเบค (Bollenbeck, 1999, p. 258) กล่าวว่า “อเมริกา” กลายเป็นอุดมคติของคนเยอรมันจำนวนไม่น้อย ทั้งในฐานะที่เป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและแบบฉบับของประชาธิปไตยและความทันสมัย และกระแสนิยมความเป็นอเมริกันนี้เป็นตัวอย่างหนึ่งของลักษณะชื่นชมความเป็นสากลที่เป็นค่านิยมใหม่ในสมัยนั้น (Bollenbeck, 1999, p. 232)[8] ดังนั้นบทบาทของดนตรีแจ๊สและการเต้นรำแบบอเมริกันในเรื่องเล่านี้จึงสะท้อนภาพกระแสวัฒนธรรมที่กำลังได้รับความนิยมจากกลุ่มคนหนุ่มสาวในสมัยสาธารณรัฐไวมาร์

ในบทความที่ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบทางดนตรีในเรื่องเล่าเรื่องนี้ ซันท์แบร์เกอร์ (Sandberger, 2010) ชี้ให้เห็นว่าโธมัส มันน์สอดแทรกรายละเอียดเกี่ยวกับแนวดนตรีที่กำลังเป็นที่นิยมในยุคนั้น นอกจากดนตรีแจ๊สแล้ว ผู้เล่ายังกล่าวถึงเพลง Der Fürst von Pappenheim (Mann, 2021, p. 200) ของฮูโก เฮียร์ช (Hugo Hirsch; 1884-1961) นักแต่งเพลงชลาเกอร์ที่โด่งดังในยุคนั้นอีกด้วย (Sandberger, 2010, p. 17) และหากพิจารณากระแสนิยมความเป็นสากลในกลุ่มคนรุ่นใหม่สมัยนั้นตามที่บอลเลินเบคกล่าวถึง ผู้อ่านจะไม่

[7] เกออร์ก ฟรีเดอมันน์ (Georg Friedemann) อธิบายว่า Massenkultur หมายถึง “รูปแบบการสื่อสารทางวัฒนธรรมที่สามารถสื่อสารถึงผู้รับชมหรือผู้รับฟังได้เป็นวงกว้างโดยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่” (อ้างอิงจาก Kolb, 2000, p. 102)

[8] บอลเลินเบค (Bollenbeck, 1999, p. 218) กล่าวว่าตั้งแต่ค.ศ. 1920 เป็นต้นมา การเต้นรำสมัยใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศอเมริกาได้รับความนิยมในประเทศเยอรมนีเป็นอย่างมาก เช่น ในค.ศ. 1921 เกิดความนิยมการเต้นรำแบบชิมมี่ (Shimmy) และในค.ศ. 1925 การเต้นแบบชาร์ลสตัน (Charleston) ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของความเป็น “ยุคทองแห่งทศวรรษที่ 20” (golden twenties) อย่างไรก็ตาม บอลเลินเบค (Bollenbeck, 1999, pp. 260-261) ชี้ให้เห็นว่า “ความเป็นอเมริกัน” ไม่ได้ก่อให้เกิดแต่กระแสชื่นชมเพียงอย่างเดียว แต่ประชาชนเยอรมันจำนวนหนึ่งโดยเฉพาะกลุ่มอนุรักษ์นิยมต่อต้านกระแสนิยมนี้โดยวิพากษ์วิจารณ์ว่า “ความเป็นอเมริกัน” นี้บ่อนทำลายคุณค่าของวัฒนธรรมเยอรมันด้วยเช่นกัน

ประหลาดใจว่ากลุ่มผู้ฟังในงานเลี้ยงต่างชื่นชมปรบมือเมื่อเมิลเลอร์ (Möller) แขกผู้หนึ่งซึ่งเป็นศิลปินขับขานบทเพลงพื้นบ้านและเพลงฮิตเป็นภาษาต่าง ๆ ทั้งภาษาเยอรมัน ฝรั่งเศส ฮังกาเรียนและสวีดิช (Mann, 2021, pp. 193-195)

นอกจากเรื่องดนตรีและการเต้นรำ คอร์เนลิอุสยังรู้สึกไม่คุ้นชินกับพฤติกรรมของคนหนุ่มสาวที่เป็นกันเองและไร้พิธีรีตองซึ่งต่างจากการยึดมั่นในกฎเกณฑ์แบบชนชั้นกลางในยุคที่เขาเกิดและเติบโต คอร์เนลิอุสสังเกตว่า “พวกเขาพูดกันโดยใช้สรรพนามว่าเธอ[9] และปฏิบัติต่อกันในแบบที่คนสูงวัยอย่างเขาไม่คุ้นเคยเลย เขาแทบไม่รู้สึกถึงความสำรวม พิธีรีตองและการสมาคมแบบปัญญาชนเลย” (Mann, 2021, p. 187) ผู้เล่าบรรยายว่าพวกเขานั่ง “อย่างไร้ระเบียบ” (Mann, 2021, p. 194) ในขณะที่ฟังบทเพลงของเมิลเลอร์ ซึ่งแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับธรรมเนียมปฏิบัติในการนั่งโต๊ะอาหารในบ้านคอร์เนลิอุสดังที่ผู้เล่าบรรยายในตอนต้นของเรื่อง

ในการเผชิญหน้ากันระหว่างตัวแทนคนยุคเก่าอย่างคอร์เนลิอุสและกลุ่มคนรุ่นใหม่นั้น เรื่องเล่านี้สะท้อน “ความเหนือกว่า” ของกลุ่มคนรุ่นใหม่ (Hoffmeister, 1990, p. 166) ประการแรก โธมัส มันน์ชี้ให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของคอร์เนลิอุสจากความเฉยชาที่เขามีต่องานเลี้ยงของคนหนุ่มสาวในตอนแรกมาเป็นความชื่นชมเมื่องานเลี้ยงดำเนินไป ก่อนเริ่มงานเลี้ยง ผู้เล่าบรรยายความรู้สึกของคอร์เนลิอุสระหว่างความตื่นเต้นยินดีกับความอึดอัดใจที่งานเลี้ยงนี้จะนำมาซึ่งความอึกทึกที่นักวิชาการผู้รักสงบอย่างเขาไม่คุ้นชินสำหรับเขา งานเลี้ยงที่จะเกิดนี้เป็นเสมือน “ความอลหม่าน” (Mann, 2021, p. 185) ผู้เล่ากล่าวถึงความรู้สึกที่ผสมผสานระหว่างความยินดีและความอึดอัดใจของคอร์เนลิอุสดังนี้

> Wiederholt, während er liegt und ruht, hört er die Hausglocke gehen, die Gartenpforte zufallen, und jedesmal empfindet er einen kleinen Stich der Erregung, Erwartung und Beklemmung bei dem Gedanken, daß es die jungen Leute sind, die eintreffen und schon die Diele zu füllen beginnen. Jedesmal wieder lächelt er bei sich selbst über den Stich, aber auch dieses Lächeln noch ist ein Ausdruck der Nervosität, die natürlich übrigens auch etwas Freude enthält; denn wer freute sich nicht auf ein Fest. (Mann, 2021, p. 185)

> ขณะที่เขานอนและพักผ่อน เขาได้ยินเสียงออดและเสียงประตูที่สวนหน้าบ้านปิดเปิดหลายครั้ง และทุกครั้งที่คิดว่าคนหนุ่มสาวกำลังมาถึงและทยอยเดินเข้าไปในห้องนั่งเล่น เขารู้สึกว่ามีความตื่นเต้น ความคาดหวังและความอึดอัดใจผุดขึ้นมาราวกับถูกเข็มเล็ก ๆ ทิ่ม และทุกครั้งเมื่อเขาคิดถึงเข็มเล็ก ๆ นี้ เขายิ้มให้กับตัวเอง แต่มันก็เป็นรอยยิ้มที่อาบด้วยความ

[9] การที่คนหนุ่มสาวใช้สรรพนามบุรุษที่สองคือ “du” หรือ “เธอ” แทน “Sie” หรือ “คุณ” แสดงให้เห็นถึงความเป็นกันเองที่คนหนุ่มสาวในงานเลี้ยงปฏิบัติต่อกัน สำหรับคอร์เนลิอุส การใช้สรรพนามเช่นนี้กับคนที่ไม่สนิทสนมคุ้นเคยถือเป็นความประพฤติที่ไม่สำรวม

> ประหม่าซึ่งแน่ละมีความยินดีแฝงอยู่ด้วย เพราะใครเล่าจะไม่ดีใจที่จะมีงานเลี้ยง (Mann, 2021, p. 185)

เมื่องานเลี้ยงเริ่มขึ้น คอร์เนลิอุสยังคงรักษาท่าทีเฉยชาที่เขากลบเกลื่อนไว้ด้วยความสุภาพของเจ้าภาพที่ดี เขาเดินเข้ามากล่าวคำทักทายแขกในงานสั้น ๆ โดยมีคำพูดติดปากว่า “ขอให้ทำตัวตามสบายเถิดครับ” (Mann, 2021, pp. 186-188) ก่อนปลีกตัวกลับเข้าไปในห้องทำงานซึ่งเป็น “อาณาจักรที่เงียบสงบของเขา” (Mann, 2021, p. 191) แต่ต่อมา หลังจากเขาได้สนทนากับแขกในงานมากขึ้น ผู้อ่านสามารถเห็นว่าบทสนทนากับแขกบางกลุ่มยังคงอยู่ในความทรงจำของเขาแม้เมื่อเขากลับเข้าห้องทำงานไป และเขายังคงไม่สามารถสลัดเสียงดนตรีที่เขาได้ฟังจากเครื่องเล่นแผ่นเสียงด้วยเช่นกัน การเผชิญหน้ากับคนรุ่นใหม่เริ่มมีอิทธิพลต่อเขาโดยที่เขายังไม่รู้ตัว และผู้เล่าบรรยายว่าสิ่งเหล่านี้ทำลายสมาธิในการทำงานของเขา

> Es ist Arbeit, die sich bei unruhiger Umgebung zur Not erledigen läßt: ein paar Briefe, ein paar Exzerpte. Natürlich ist Cornelius zerstreut. Er hängt kleinen Eindrücken nach, den ungeschmeidigen Pumps des Herrn Hergesell, der hohen Stimme in dem dicken Körper der Plaichinger. Auch auf Möllers baskischen Liedersammlung gehen seine Gedanken zurück, während er schreibt oder zurückgelehnt ins Leere blickt,... (Mann, 2021, p. 191)

> มันคืองานที่เขายังสามารถทำได้ท่ามกลางความอึกทึกเช่นนี้ คือการอ่านจดหมายสองสามฉบับหรือข้อความบางตอนจากหนังสือ แน่นอนละที่คอร์เนลิอุสไม่มีสมาธิ เขายังคงนึกถึงรองเท้าที่แข็งทื่อของแฮร์ แฮร์เกเซิล เสียงที่แหลมปรี๊ดของนางสาวไพลชิงเงอร์ที่อวบอ้วน และยังคงนึกถึงบทเพลงภาษาบาสก์[10] ที่เมิลเลอร์สะสมไว้ ในขณะที่เขากำลังเขียนหนังสือหรือนั่งพิงพนักเก้าอี้และเหม่อมองออกไป... (Mann, 2021, p. 191)

ความเปลี่ยนแปลงของคอร์เนลิอุสปรากฏชัดเจนมากขึ้นเมื่อเมิลเลอร์เริ่มขับขานบทเพลงเป็นภาษาต่าง ๆ คอร์เนลิอุสเริ่มถูกดึงดูดจากเสียงเพลงนี้จนไม่สามารถนั่งทำงานต่อไปได้ เขาเดินเข้ามาร่วมงานและปรบมือเสียงดังพร้อมกับแขกคนอื่น หลังจากนั้นยังเดินเข้าไปกล่าวชื่นชมเมิลเลอร์เป็นการส่วนตัวและซักถามเกี่ยวกับเนื้อเพลง ที่มาและโน้ตดนตรีของบทเพลงเหล่านั้นด้วยความสนใจ (Mann, 2021, p. 195) และต่อมาเมื่อเขาได้ยินเพลง Der Fürst von Pappenheim เขาหันไปถามอินกริทที่เต้นรำเข้ามาใกล้ ๆ ทันทีถึงชื่อเพลงนี้ ซึ่งเขารู้สึกว่าเพลงนี้ “มีท่วงทำนองครึ่งครวญโหยหาที่ไม่เลว” (Mann, 2021, p. 200) นอกจากนั้น เมื่อเขาเห็นมักซ์เต้นรำกับสตรีผู้หนึ่ง เขาอดยอมรับไม่ได้ว่า “การเต้นรำของยุคสมัยใหม่ที่บ้าคลั่งนี้ก็สิ่งที่น่าอภิรมย์ได้

[10] ภาษาบาสก์ (Basque language) เป็นภาษาที่ใช้พูดในบางเมืองของประเทศสเปนและประเทศฝรั่งเศส (Rijk & Michelena, 2023, Online)

เช่นกัน” (Mann, 2021, p. 201) ผู้อ่านสามารถสังเกตได้ว่าสาเหตุหลักที่ทำให้คอร์เนลิอุสค่อย ๆ เปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อคนรุ่นใหม่มีสองประการ ประการแรกคือเขาค้นพบว่าวัฒนธรรมของคนรุ่นใหม่ซึ่งในที่นี้ได้แก่ดนตรีและการเต้นรำมีความแปลกใหม่น่าค้นหาและมีชีวิตชีวาแบบที่เขาไม่เคยสัมผัส ประการที่สองคือเขาพบว่าคนรุ่นใหม่ที่มาในงานมิใช่วัยรุ่นคึกคะนองและไร้กาละเทศะ เนื้อเรื่องแสดงให้เห็นหลายฉากว่าเมื่อเขาเดินไปร่วมวงสนทนากับแขกในงานเลี้ยง คนหนุ่มสาวจะสำรวมกิริยาและปฏิบัติต่อเขาด้วยความสุภาพ (Mann, 2021, p. 188, 190, 202) นอกจากนั้น เขายังพอใจที่พบว่าคนรุ่นใหม่หลายคนมีการศึกษาที่ดีและบางคนมีความสนใจที่คล้ายกับตัวเขา เช่นเขาประทับใจเมิลเลอร์ที่นำบทเพลงเก่าแก่มาขับขาน ผู้เล่าบรรยายว่าดนตรีและบทเพลงที่มาจากช่วงเวลาในอดีตเหล่านี้ทำให้เขาผู้ซึ่งเป็นนักประวัติศาสตร์รู้สึก “อบอุ่น” (Mann, 2021, p. 195) พฤติกรรมของกลุ่มคนหนุ่มสาวที่แสดงให้เห็นถึงความรู้และการอบรมทำให้ความคิดต่อต้าน “โลกปัจจุบัน” ของคอร์เนลิอุสลดลง คอร์เนลิอุสได้ประสบว่า “โลกปัจจุบัน” ไม่ได้มีแต่ “ความบ้าบิ่น” (Mann, 2021, p. 177) ดังที่เขาเคยมีอคติไว้ในตอนต้น

หลังฉากเต้นรำนี้ คอร์เนลิอุสออกไปเดินเล่นนอกบ้านซึ่งเป็นกิจวัตรหนึ่งที่เขาทำเป็นประจำยามเย็น เขาคิดทบทวนเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะบรรยายให้นักศึกษาฟังในวันรุ่งขึ้น เดิมที เขาตั้งใจจะบรรยายเรื่องราวของกษัตริย์ฟิลลิปที่สองเพราะเขาคิดว่าคนรุ่นใหม่ยังมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับกษัตริย์นักอนุรักษ์นิยมพระองค์นี้อยู่ ดังนั้น เขาจึงคิดใช้การบรรยายของเขาสร้าง “ความเป็นธรรม” (Mann, 2021, p. 203) ให้แก่พระองค์ด้วย แต่โธมัส มันน์แสดงให้เห็นว่าความคิดของคอร์เนลิอุสเริ่มเปลี่ยนไปในฉากนี้เพราะเขาลังเลว่ายังควรบรรยายเนื้อหาดังกล่าวอีกหรือไม่ คอร์เนลิอุสไม่แน่ใจว่าการถกเถียงเรื่องความเป็นธรรมให้แก่กษัตริย์นักอนุรักษ์นิยมอย่างกษัตริย์ฟิลลิปที่สองจะเหมาะสมกับ “ความเลือดร้อนของคนรุ่นใหม่” (Mann, 2021, p. 203) ที่อ่อนไหวกับเรื่องทัศนคติทางการเมืองหรือไม่ เขาหมกมุ่นอยู่กับความคิดนี้ตลอดเวลาที่เดินเล่น และคำถามสุดท้ายที่ผุดขึ้นมาในความคิดเขาคือ “หรือในที่สุดแล้ว อาจไม่มีสิ่งที่เรียกว่าความเป็นธรรมก็ได้?” (Mann, 2021, p. 204) เหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าความเชื่อมั่นเกี่ยวกับแนวคิดทางประวัติศาสตร์และการเมืองที่ปรากฏในช่วงต้นเรื่องของคอร์เนลิอุสถูกสั่นคลอน จากที่เขามีความตั้งใจอันแรงกล้าที่จะสนับสนุนกษัตริย์นักอนุรักษ์นิยมกลายเป็นความคิดที่จะไม่เลือกข้าง ซึ่งจุดเปลี่ยนนี้เกิดขึ้นหลังจากที่เขาได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและโลกทัศน์ของกลุ่มคนรุ่นใหม่ ดังนั้น ฉากนี้จึงชี้ว่าการเผชิญหน้ากับคนหนุ่มสาวไม่ได้มีอิทธิพลต่อศาสตราจารย์ผู้นี้ในด้านรสนิยมทางดนตรีเพียงด้านเดียว แต่ยังเริ่มส่งผลถึงมุมมองของเขาที่มีต่อประวัติศาสตร์และความคิดทางการเมืองด้วย ที่น่าสังเกตคือโธมัส มันน์ใช้คำคุณศัพท์ที่แตกต่างไปจากตอนต้นเรื่องเมื่อคอร์เนลิอุสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโลกยุคใหม่หรือปัจจุบัน จากตอนต้นที่คอร์เนลิอุสกล่าวว่าเกลียดชัง “ความบ้าบิ่นของปัจจุบัน” (Mann, 2021, p. 177) ซึ่งหมายถึงยุคสมัยของสาธารณรัฐไวมาร์ แต่ในฉากนี้ เขากลับกล่าวถึง “ความมั่นใจที่เด็ดเดี่ยวสดใสเที่ยงตรงและน่าเบิกบาน” (Mann, 2021, pp. 203, 204) ของคนรุ่นใหม่ คำกล่าวนี้จึงแสดงถึงทัศนคติเชิงบวกที่คอร์เนลิอุสมีต่อ “โลกใหม่” อย่างชัดเจน

นอกจากการนำเสนอภาพวัฒนธรรมของกลุ่มคนหนุ่มสาวในยุคสาธารณรัฐไวมาร์ในเชิงบวกที่ทำให้คอร์เนลิอุสเปลี่ยนมุมมองทางความคิดบางประการแล้ว โธมัส มันน์ยังแสดง “ความเหนือกว่า” ของ

คนหนุ่มสาวผ่านบทบาทเชิงรุกในเนื้อเรื่องอีกประการหนึ่งด้วย ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเล่าเรื่องนี้ ฮอฟฟ์ไมส์เตอร์ (Hoffmeister, 1990) และเทอร์เนอร์ (Turner, 1999) ต่างเห็นตรงกันว่าเมื่อเปรียบเทียบกับตัวละครอื่น คอร์เนลิอุสเป็นคนอ่อนแอที่ไม่มีบทบาทเชิงรุกในเรื่อง เทอร์เนอร์ (Turner, 1999, pp. 53-55) วิเคราะห์ว่าในขณะที่กษัตริย์ฟิลลิปที่สองต่อสู้กับความเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยของเขาอย่างกล้าหาญ คอร์เนลิอุสไม่ได้แสดงพลังหรือความเข้มแข็งที่จะต่อสู้กับปัญหาหรืออุปสรรคในชีวิตประจำวันของเขาเลย เช่น ในสภาวะวิกฤติทางการเงินที่ครอบครัวเขาต้องเผชิญ มีเพียงภรรยาของเขาและซาเวอร์ที่ปรับตัวเข้ากับบริบททางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปและดูแลความเรียบร้อยในครอบครัว ในขณะที่คอร์เนลิอุสมักเก็บตัวอยู่แต่ห้องทำงาน ซึ่งเท่ากับเป็นการผลักไสภาระในครอบครัวให้บุคคลอื่น ส่วนฮอฟฟ์ไมส์เตอร์ (Hoffmeister, 1990, p. 165) วิเคราะห์ว่าเรื่องเล่าเรื่องนี้นำเสนอภาพคนรุ่นใหม่ที่สดใสและมีพลังซึ่งตรงข้ามกับคอร์เนลิอุส แม้ว่าเขาเป็นเจ้าภาพในการจัดเลี้ยง แต่เขาก็เป็นแค่ “คนสังเกตการณ์” ที่มองดูอย่างเงียบ ๆ โดยไม่ได้มีส่วนร่วมกับงานเลี้ยงอย่างเต็มที่และไม่มีบทบาทสำคัญใด ๆ มุมมองนี้สอดคล้องกับที่ผู้เล่าบรรยายในตอนหนึ่งว่าเมื่องานเลี้ยงดำเนินไปสักพัก ก็ไม่มีใครใส่ใจเจ้าบ้านอย่างคอร์เนลิอุสอีก “เขากลายเป็นแขกที่แวะเวียนมาบ่อยในงานสังคมของคนหนุ่มสาวและไม่ต้องกังวลว่าเขาจะรบกวนใคร” (Mann, 2021, p. 196) บทบาทคอร์เนลิอุสที่ถูกลดจากเจ้าบ้านมาเป็นแขกที่ไร้ความสำคัญบ่งชี้ถึงบทบาทที่เป็นรองของเขาในสังคมคนรุ่นใหม่ นอกจากนั้นความอ่อนแอของเขายังปรากฏในฉากจบของเรื่องเมื่อลอร์เชิน (Lorchen) บุตรีคนสุดท้องที่เป็นเสมือนแก้วตาดวงใจของเขาตกหลุมรักมักซ์และร้องไห้ไม่ยอมเข้านอน ซึ่งโธมัส มันน์แสดงความเป็น “ผู้แพ้” (Hoffmeister, 1990, p. 165) ของศาสตราจารย์ผู้นี้เมื่อบรรยายว่าคอร์เนลิอุสผู้เป็นบิดาไม่สามารถปลอบโยนลอร์เชินให้สงบลงได้ จนในที่สุดซาเวอร์ต้องไปตามมักซ์มาปลอบ ลอร์เชินจึงยอมสงบลง

จากการเปลี่ยนแปลงมุมมองและท่าทีที่คอร์เนลิอุสมีต่อกลุ่มคนหนุ่มสาวและวัฒนธรรมของพวกเขาและการนำเสนอบทบาทที่เหนือกว่าของกลุ่มคนยุคใหม่ดังที่บรรยายไว้เบื้องต้น ผู้อ่านสามารถเห็นการวิพากษ์วิจารณ์ที่โธมัส มันน์มีต่อตัวละครเอกของเขา (Hoffmeister, 1990; Turner, 1999) อย่างไรก็ตาม เรื่องเล่าเรื่องนี้ไม่ได้นำเสนอภาพตัวละครนี้ในเชิงลบอย่างสุดโต่ง เพราะแม้คอร์เนลิอุสเป็นนักอนุรักษ์นิยม แต่เขาก็พร้อมที่จะเปิดใจยอมรับสิ่งใหม่ ดังที่เห็นจากการยอมรับวัฒนธรรมและพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่และการหันมาทบทวนโลกทัศน์ที่ผ่านมาของตน ซึ่งปรากฏในฉากสุดท้ายของเรื่อง

ความอลหม่านและความเจ็บปวดในวัยแรกรุ่น และทัศนคติทางการเมืองที่เปลี่ยนไปของโธมัส มันน์

คอร์เนลิอุสเป็นหนึ่งในบรรดาตัวละครของโธมัส มันน์ที่ถูกสร้างขึ้นโดยได้รับแรงบันดาลใจจากชีวิตของโธมัส มันน์เอง ดังนั้น ผู้อ่านจึงสามารถเห็นความคล้ายคลึงบางประการระหว่างบุคคลทั้งสองและระหว่างครอบครัวของคอร์เนลิอุสและครอบครัวของโธมัส มันน์ คอร์เนลิอุสมีอายุ 47 ปี ส่วนโธมัส มันน์มีอายุ 50 ปี ในขณะที่ประพันธ์เรื่องนี้ และบุคคลทั้งสองเติบโตในครอบครัวชนชั้นกลางในยุคสมัยจักรพรรดิวิลเฮล์มที่สองและผูกพันกับโลกทัศน์และค่านิยมแบบชนชั้นกลางในยุคสมัยนั้น นอกจากนั้น วาเจ (Vaget, 2021, pp. 74-76) ยังพบว่าโธมัส มันน์ถ่ายทอดรายละเอียดบางประการเกี่ยวกับบุตรธิดาของเขาคือเอริกา เคลาส์และ

เอลิซาเบธในการสร้างตัวละครอินกริท แบร์ทและลอร์เชินด้วยเช่นกัน แม้กระทั่งเรื่องที่ลอร์เชินตกหลุมรักมักซ์ในงานเลี้ยงก็เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นกับเอลิซาเบธ วาเจ (Vaget, 2021, pp. 64-65) ระบุว่าการที่โธมัส มันน์นำเรื่องราวในครอบครัวไปสร้างงานวรรณกรรมในครั้งนี้สร้างความไม่สบายใจให้แก่สมาชิกในครอบครัวของเขา โดยเฉพาะเคลาส์รู้สึกอับอายและไม่พอใจที่เห็นภาพตนเองสะท้อนในตัวละครแบร์ทซึ่งถูกนำเสนอในแง่ลบ ความไม่พอใจครั้งนี้ทำให้เคลาส์ซึ่งขณะนั้นมีความใฝ่ฝันอยากเป็นนักประพันธ์ตัดสินใจประพันธ์เรื่องเล่าเรื่องหนึ่งชื่อว่า *นวนิยายของลูก* (*Kindernovelle*) ใน ค.ศ. 1926 เพื่อโต้ตอบผู้เป็นบิดา

นอกจากเหตุการณ์และรายละเอียดเกี่ยวกับตัวละครต่าง ๆ ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากเรื่องจริงแล้ว ความคล้ายคลึงประการสำคัญที่ทำให้นักวิชาการหลายคนมองว่าคอร์เนลิอุสสะท้อนลักษณะบางประการของโธมัส มันน์ (Hoffmeister, 1990; Vaget, 2005; Vaget, 2021) คือการมีโลกทัศน์แบบอนุรักษ์นิยม แต่แตกต่างกันที่ว่าในขณะที่คอร์เนลิอุสเพิ่งเริ่มทบทวนมุมมองทางความคิดของตนและแสดงแนวโน้มที่จะยอมรับความคิดสมัยใหม่ในช่วงท้ายของเรื่อง โธมัส มันน์ผู้เป็นนักประพันธ์ได้ก้าวข้ามผ่านกระบวนการนี้ไปแล้วในขณะที่เขาประพันธ์ผลงานเรื่องนี้ใน ค.ศ. 1925

โธมัส มันน์เติบโตในสมัยของจักรพรรดิวิลเฮล์มที่สองซึ่งเป็นยุคสมัยที่ประเทศเยอรมนีอยู่ภายใต้การปกครองแบบราชาธิปไตย เขาผูกพันกับโลกทัศน์และค่านิยมแบบชนชั้นกลางในยุคสมัยนั้นและเป็นผู้หนึ่งที่ชื่นชอบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ดังที่เขากล่าวในหนังสือชื่อ *มุมมองของผู้ไม่สันทัดการเมือง* (*Betrachtungen eines Unpolitischen*) ซึ่งเขาประพันธ์ระหว่าง ค.ศ. 1914-1918 ว่าระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับประเทศเยอรมนีคือการปกครองแบบราชาธิปไตย ในขณะที่ระบอบประชาธิปไตยในโลกตะวันตกเช่นประเทศฝรั่งเศสนั้นไม่เหมาะสมกับ “ความเป็นเยอรมัน” (Mann, 1960, p. 30) และโธมัส มันน์ยังคงผูกพันและเชื่อมั่นในระบอบการปกครองแบบราชาธิปไตยแม้เมื่อประเทศเยอรมนีพ่ายแพ้สงครามโลกใน ค.ศ. 1918 การที่จักรพรรดิวิลเฮล์มที่สองประกาศสละราชบัลลังก์หลังจากประเทศเยอรมนีพ่ายแพ้สงครามและการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศเยอรมนีเป็นสาธารณรัฐใน ค.ศ. 1919 จึงเท่ากับว่าระบอบการปกครองที่เขาคุ้นเคยและผูกพันได้ล่มสลายลง แต่แม้ว่าประเทศเยอรมนีได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองไปแล้ว เขายังคงไม่สามารถสลัดความคิดทางการเมืองแบบเดิมของเขาและหันมาสนับสนุนแนวทางแบบประชาธิปไตยที่เขาเคยต่อต้านได้ ช่วงปีแรก ๆ หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐไวมาร์จึงเป็นช่วงเวลาที่เขามี “ความสับสนทางการเมืองและความพยายามที่จะแสวงหาทิศทางใหม่” (Stammen, 2005, p. 26) ให้แก่ตนเอง ชตัมเมิน (Stammen, 2005, p. 27) พบว่าโธมัส มันน์ยังคงผูกพันกับระบอบราชาธิปไตยอยู่จนถึง ค.ศ. 1921 ความรู้สึกนี้ปรากฏให้เห็นเมื่อเขาต้องอ่านตรวจทานต้นฉบับของหนังสือ *มุมมองของผู้ไม่สันทัดการเมือง* สำหรับการตีพิมพ์ครั้งที่สอง เขาเขียนลงบันทึกประจำวันที่ 1 ธันวาคม ค.ศ. 1921 ว่าเขาอ่านหนังสือเล่มนี้อีกครั้ง “อย่างไร้ทุกข์และบ่อยครั้งก็อ่านด้วยความชื่นชม” (อ้างอิงจาก Stammen, 2005, p. 27) จวบจนกระทั่ง ค.ศ. 1922 เมื่อเกิดเหตุลอบสังหารนายวัลเธอร์ ราเทินเนา (Walther Rathenau) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศโดยกลุ่มอนุรักษ์นิยมฝ่ายขวาหัวรุนแรง โธมัส มันน์จึงตระหนักถึงอันตรายที่ทวีความรุนแรงขึ้นจากฝ่ายที่ต่อต้านประชาธิปไตยและตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องทบทวนท่าทีทางการเมืองของตนเอง (Stammen,

2005, p. 27; อารตี แก้วสัมฤทธิ์, 2565, pp. 36-37) ในค.ศ. 1922 เขาจึงเขียนบทความชื่อ *เกี่ยวกับสาธารณรัฐเยอรมัน* (*Von deutscher Republik*) ซึ่งเขากล่าวว่ามีจุดประสงค์เพื่อโน้มน้าวให้เยาวชนที่ไม่เห็นด้วยกับระบอบประชาธิปไตยเปลี่ยนแนวคิดมาสนับสนุนสาธารณรัฐไวมาร์ (Rehm, 2015, p. 162) นับเป็นการประกาศเปลี่ยนจุดยืนทางการเมืองจากอนุรักษ์นิยมเป็นการสนับสนุนประชาธิปไตยอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกของโธมัส มันน์ หลังจากนั้น เขาแสดงความคิดสนับสนุนสาธารณรัฐไวมาร์อีกหลายครั้งในบทความและปาฐกถาระหว่าง ค.ศ. 1922-1926 อาทิ *จิตวิญญาณและตัวตนของประชาธิปไตยเยอรมัน* (*Geist und Wesen der deutschen Demokratie*) (ค.ศ. 1923) *ประเทศเยอรมนีกับประชาธิปไตย ความจำเป็นที่ต้องปรับความเข้าใจกับตะวันตก* (*Deutschland und die Demokratie. Die Notwendigkeit der Verständigung mit dem Westen*) (ค.ศ. 1925) และ *แนวโน้มทางความคิดของประเทศเยอรมนีในปัจจุบัน* (*Die geistigen Tendenzen des heutigen Deutschlands)* (ค.ศ. 1926) ทั้งนี้ เขาไม่เพียงประกาศจุดยืนทางการเมืองนี้ให้แก่ผู้อ่านและผู้ฟังชาวเยอรมันเท่านั้น แต่เขายังประกาศแนวคิดดังกล่าวในเวทีระดับโลก ดังเช่นที่เขากล่าวในปาฐกถาสำหรับสมาคมนักเขียน (PEN) ในกรุงอัมสเตอร์ดัมใน ค.ศ. 1924 ว่า “ถึงเวลาของทวีปยุโรปแล้วที่ต้องทำให้เห็นว่ามันจำเป็นอย่างยิ่งที่เราต้องมุ่งมั่นตอกย้ำว่าประชาธิปไตยเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนแห่งชีวิตและอยู่เหนือกว่าการปกครองโดยกลุ่มอภิชนซึ่งเป็นตัวแทนแห่งความตาย” นอกจากนั้น เขายังกล่าวเน้นว่าผู้เป็นนักประพันธ์ควรต้องตระหนักถึงความสำคัญในข้อนี้เพราะนักประพันธ์คือบุคคลที่มีพรสวรรค์ในการ “สัมผัสและรับรู้ได้ดีถึงเส้นทางที่จำเป็นในอนาคต” (อ้างอิงจาก Stammen, 2005, p. 34) ซึ่งหมายความว่าในทัศนคติของโธมัส มันน์ นักประพันธ์สามารถชี้นำผู้อ่านให้เห็นทิศทางที่จะชักนำสังคมให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องผ่านงานวรรณกรรมของพวกเขา

เมื่อพิจารณาบริบททางการเมืองและการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างเข้มข้นระหว่าง ค.ศ. 1923-1925 ของโธมัส มันน์แล้ว เราสามารถเห็นความเชื่อมโยงระหว่างเรื่องราวของตัวละครคอร์เนลิอุสกับเรื่องราวของโธมัส มันน์อย่างชัดเจน แม้ผลงานเรื่องสั้นนี้ไม่ได้เป็นผลงานที่วิพากษ์วิจารณ์การเมืองโดยตรง แต่การที่คอร์เนลิอุสเป็นนักอนุรักษ์นิยมที่ผูกพันกับทัศนคติและค่านิยมของยุคสมัยจักรวรรดินิยม การที่เขาเคยต่อต้านการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ในสาธารณรัฐไวมาร์ในช่วงต้นและค่อย ๆ เปิดรับการเปลี่ยนแปลงในเวลาต่อมาเป็นกระบวนการที่คล้ายคลึงพัฒนาการของโธมัส มันน์เองเป็นอย่างมาก ผู้เขียนบทความจึงเห็นด้วยกับฮอฟฟ์ไมส์เตอร์ (Hoffmeister, 1990) ว่าพัฒนาการของคอร์เนลิอุสเป็นกระจกสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของโธมัส มันน์จากผู้ที่ผูกพันกับค่านิยมและการปกครองสมัยจักรพรรดิวิลเฮล์มที่สองมาเป็นผู้สนับสนุนประชาธิปไตยซึ่งเป็นวิถีทางของ “โลกใหม่” ในสาธารณรัฐไวมาร์ เรื่องราวของตัวละครผู้นี้จึงแสดงถึง “การบอกลาและการเอาชนะตนเอง” (Hoffmeister, 1990, p. 174) ของโธมัส มันน์ในฐานะที่เคยสนับสนุนราชาธิปไตยด้วยเช่นกัน ผลงานวรรณกรรมเรื่องนี้จึงเป็นการส่งสาส์นจากโธมัส มันน์ถึงผู้อ่านที่ยังไม่เปิดใจต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยให้ฉุกคิดทบทวนโลกทัศน์ของตนและเปิดใจรับวิถีทางใหม่ตามครรลองของสาธารณรัฐไวมาร์ ซึ่งรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้วย

นัยทางการเมืองของผลงานขนาดสั้นเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นในข้อความของโธมัส มันน์เมื่อเขาเอ่ยถึงผลงานเรื่องนี้ของเขาว่า

> [Es ist eine] Geschichte aus Revolutionszeiten, erzählt von einem, der nicht gerade ein Revolutionär ist, aber so ziemlich Bescheid weiß und nach Valmy nicht weissagt, das alles beim alten bleibt. (อ้างอิงจาก Vaget, 2021, p. 67)

> [มันคือ] เรื่องราวจากห้วงเวลาแห่งการปฏิวัติ เล่าจากบุคคลที่แม้ว่าไม่ใช่นักปฏิวัติ แต่ก็ค่อนข้างมีความตระหนักรู้ และหลังจากสงครามวาลมี่ เขาก็ไม่กล้าเอื้อนเอ่ยต่อไปอีกว่าทุกอย่างจะยังคงเป็นเหมือนที่ผ่านมา (อ้างอิงจาก Vaget, 2021, p. 67)

สงครามวาลมี่ (Battle of Valmy) ใน ค.ศ. 1792 เป็นการสู้รบระหว่างฝ่ายคณะปฏิวัติในประเทศฝรั่งเศสกับกองทัพปรัสเซีย (Preußen) ที่ต้องการรื้อฟื้นระบอบการปกครองแบบราชาธิปไตยในประเทศฝรั่งเศส สงครามครั้งนี้เป็นตัวอย่างหนึ่งที่ชี้ให้เห็นความหวาดหวั่นของหลายประเทศในยุโรปที่มีต่อการปฏิวัติฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1789 เพราะพวกเขากลัวว่าการปฏิวัตินี้จะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของระบอบการปกครองแบบราชาธิปไตยในอาณาจักรของตน สงครามวาลมี่สิ้นสุดลงด้วยความปราชัยของกองทัพปรัสเซียและเป็นการตอกย้ำชัยชนะของกลุ่มคณะปฏิวัติในประเทศฝรั่งเศส จนนำไปสู่การประกาศการจัดตั้งสาธารณรัฐในวันถัดมา การสู้รบครั้งนี้เป็นที่จับตามองมากในยุคสมัยนั้น แม้กระทั่งกวีเอกชาวเยอรมันอย่างโยฮันน์ โวลฟ์กัง ฟอน เกอเธ่ (Johann Wolfgang von Goethe) ยังตระหนักถึงความสำคัญของเหตุการณ์นี้และกล่าวว่า “จากวันนี้เป็นต้นไป ยุคสมัยใหม่ในประวัติศาสตร์โลกได้เริ่มขึ้นแล้ว” (อ้างอิงจาก Gilbert, 2023, Online)

ดังนั้น การที่โธมัส มันน์กล่าวถึงสงครามวาลมี่ในที่นี้จึงเน้นย้ำจุดยืนในการสร้างตัวละครคอร์เนลิอุสในฐานะที่เป็นนักอนุรักษ์นิยมที่ไม่สุดโต่งและการพัฒนาของตัวละครนี้สะท้อนข้อเท็จจริงที่ว่าการเรียกร้องหาอดีตให้หวนคืนมาอีกครั้งเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เช่นเดียวกันกับการโหยหาระบอบราชาธิปไตยที่ล่มสลายไปแล้ว

บทสรุป

ความอลหม่านและความเจ็บปวดในวัยแรกรุ่น เป็นผลงานวรรณกรรมอีกหนึ่งเรื่องที่ทำให้เห็นว่าโธมัส มันน์เป็นนักประพันธ์ที่ไม่เคยละเลยบริบทในยุคสมัยของเขา ในผลงานขนาดสั้นที่มีความยาวไม่ถึงห้าสิบหน้ากระดาษนี้ เขาสอดแทรกรายละเอียดจากสังคมเยอรมันในคริสต์ทศวรรษ 1920 ในยุคสาธารณรัฐไวมาร์ในด้านหนึ่ง เขาชี้ให้เห็นถึงชีวิตของคนเยอรมันในภาวะวิกฤติเงินเฟ้อผ่านการบรรยายชีวิตประจำวันของครอบครัวศาสตราจารย์คอร์เนลิอุส และอีกด้านหนึ่ง เขาสะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัยที่เต็มไปด้วยความหลากหลาย ผู้อ่านสามารถเห็นกลิ่นอายของโลกทัศน์แบบคนรุ่นเก่าที่เกิดและเติบโตในสังคมเยอรมันในยุคบิสมาร์คและจักรพรรดิวิลเฮล์มที่สองผ่านตัวละครคอร์เนลิอุส และเห็นมุมมองและพฤติกรรมของกลุ่ม

คนรุ่นใหม่ที่มีความชื่นชอบในกระแสวัฒนธรรมแบบใหม่ ฉากเหตุการณ์ในงานเลี้ยงจึงประดุจภาพจำลองของความหลากหลายในสังคมยุคสาธารณรัฐไวมาร์และแสดงให้เห็นการปะทะกันระหว่างโลกทัศน์แบบเก่าและค่านิยมแบบใหม่ ที่สำคัญคือในการเผชิญหน้าระหว่างกระแสความคิดของคนสองยุคนี้ โธมัส มันน์สะท้อน “ความเหนือกว่า” ของกลุ่มคนรุ่นใหม่ผ่านการเปลี่ยนแปลงของตัวละครคอร์เนลิอุสและการนำเสนอภาพคนรุ่นใหม่ในเชิงบวก และเมื่อพิจารณาท่าทีทางการเมืองของโธมัส มันน์ในขณะนั้น เรื่องราวของคอร์เนลิอุสเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนแนวคิดทางการเมืองที่เปลี่ยนไปของโธมัส มันน์ในสาธารณรัฐไวมาร์ด้วยเช่นกัน การพัฒนาของตัวละครนักอนุรักษ์นิยมผู้นี้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของโธมัส มันน์เองในฐานะที่เคยสนับสนุนการปกครองแบบราชาธิปไตยในยุคสมัยก่อนมาเป็นผู้สนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตย ผลงานวรรณกรรมเรื่องนี้จึงถือเป็นอีกกระบอกเสียงหนึ่งที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนผ่านของมโนทัศน์ทางการเมืองของโธมัส มันน์ นอกเหนือไปจากบทความที่เขาตีพิมพ์เกี่ยวกับการเมืองร่วมสมัยในขณะนั้น

เกี่ยวกับผู้เขียน

รองศาสตราจารย์ ดร. อารตี แก้วสัมฤทธิ์: อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาเยอรมัน ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

อารตี แก้วสัมฤทธิ์. (2565). *นวนิยายขนาดสั้นของโธมัส มันน์*. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาต่างประเทศ

Bandur, M. S. (1990). Schlager. In H. H. Eggebrecht & A. Riethmüller (Eds.), *Handwörterbuch der musikalischen Terminologie. Bd. 5* (pp. 1-12), Stuttgart. https://daten.digitale-sammlungen. de/~db/0007/bsb00070513/images/ index.html?fip= 193.174.98.30 &seite=499& pdfseitex=.

Banuls, A. (2005). Leben und persönlichkeit. In H. Koopmann (ed.), *Thomas Mann handbuch* (pp. 1-17). Fischer.

Bollenbeck, G. (1999). *Tradition, avantgarde, reaktion. Deutsche kontroversen um die kulturelle moderne 1880-1945*. Fischer.

Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. (2023, September 4). Reformation. In *Encyclopedia Britannica*. https://www.britannica.com/event/Reformation.

Gilbert, A. (2023, September 13). Battle of Valmy. In *Encyclopedia Britannica*. https://www.britannica.com /event/Battle-of-Valmy.

Hermand, J., & Trommler, F. (1988). *Die kultur der Weimarer republik*. Fischer.

Hoffmeister, W. (1990). Thomas Manns „Unordnung und frühes Leid“: Neue Gesellschaft, neue Geselligkeit. *Monatshefte, 82*, 157-176.

Kolb, E. (2000). *Die Weimarer republik* (5th ed.). Oldenbourg.

Kurzke, H. (1991). *Thomas Mann. Epoche-Werk-Wirkung* (2nd ed.). Beck.

Mann, T. (1960). *Betrachtungen eines unpolitischen*. Fischer.

Mann, T. (2021). *Späte Erzählungen 1919-1953*. Hg. u. textkritisch durchsegehen v. H. R. Vaget unter Mitarbeit v. A. Immoos. Fischer.

Nordalm, J. (2001). Thomas Manns „Unordnung und frühes Leid". Erich Marcks und Philipp II. von Spanien. *TMJb*, *14*, 225-232.

Rehm, S. (2015). Von deutscher republik (1922). In A. Blödorn & F. Marx (Eds.), *Thomas Mann handbuch. Leben-Werk-Wirkung* (pp.162-164). Metzler.

Rijk, R. P.G. de, &. Michelena, L. (2023, September 23). Basque language. In *Encyclopedia Britannica*. https://www.britannica.com/topic/Basque-language.

Sandberger, W. (2010). Zur Bedeutung der medial vermittelten Musik in der Erzählung „Unordnung und frühes Leid" von Thomas Mann. *TMJb*, *23*, 9-26.

Stammen, T. (2005). Thomas Mann und die politische Welt. In H. Koopmann (ed.), *Thomas Mann handbuch* (pp. 18-53). Fischer.

Turner, D. (1999). Balancing the account. *German Life & Letters, 52*, No. 1, 43-57.

Vaget, H. R. (2005). Unordnung und frühes Leid. In H. Koopmann (ed.), *Thomas Mann handbuch* (pp. 594-596). Fischer.

Vaget, H. R. (2021). *Thomas Mann. Späte Erzählungen 1919-1953. Kommentar*. Fischer.

Widdig, B. (2001). *Culture and inflation in Weimar Germany*. University of California Press.